

AVTENTIČNIOT TEKST VO NASTAVATA PO STRANSKI JAZICI*

Soznanijata na modernata lingvistička nauka za jazikot kako sistem od znaci, medium za razmena na informaciji, poraki meѓu isprakačot i priemačot, vo nastavata po stranski jazici navestija i soodvetni metodski refleksii. Ova dovede do pozasilena integracija na govorniot jazik vo nastavniot proces odnosno usniot jazik dobi primat vo odnos na pismeniot, interkomunikativno-sta vo nastavata po stranski jazici stanuva sé ponaglasena.

Trgnuvajki od privedenata pretpostavka učenikot vo nastavniot proces treba da se osposobuva preku komunikativni vežbi, reprodukcija na dijalozi i manipuliranje so niv, pa sé do celosno sovladuvanje na komunikativnata situacija. No za da se postigne ova jazičkite modeli treba da bidat situirani vo kontekstot i da se ovozmoži nivna aplikacija i transfer i vo drugi komunikativni situaciji.

Cesto nastavnikot se naoga vo dilema *koi* i *kakvi* tekstovi treba da odbere za da ja obezbedi ne samo potrebnata progresija vo nastavata, tuku i da pottikne interes kaj učenicite. So drugi zborovi, nastavnikot treba da go motivira učenikot za soodvetniot stranski jezik preku selekcija na adekvatni, avtentični i aktuelni tekstovi čija sodržina pruža možnosti za identifikacija na učenikot so ličnostite od tekstot (didaktički personalizam).

Vo našeto kratko izlaganje ke se zadržime na avtentičnite tekstovi. Takanarečeno to kniško učenje na stranskiot jazik e neprirodna forma na jazikot, zašto tuka ne se poaѓa od vistinskiot uzus na jazikot. Stereotipnosta može da se odbegne ako vo nastavata e prisuten što pogolem broj avtentični elementi od prirodniot jazik. No za da se postigne maksimalna avtentična bliskost na nastavniot jazik treba da se razlikuva usna i pismena upotreba na jazikot, aktivna i pasivna leksika, ponatamu auditivno-pasivna i vizuelno-pasivna. Vakvata podelba na vokabularot e od osobena važnost, gledano od lingvodidaktički aspekti, bidejki izborot na rečnikot ne smee da se prepušti na slučajnosta. Ušte na samiot početak neophodno e da se utvrdi *kolku* i *koi* leksički edinici učenikot treba samo da ga razbira, a pritoa ne mora da gi upotrebuva aktivno. So vakvata diferencijacija na leksikata se ovozmožuva maksimalno učenje na stranskiot jazik vo negovite lingvoavtentični formi. Na primer odgovorite vo kompletni rečenici, potenciranoto jasno i bavno govoranje, insistiranje na standarden izgovor i izborot na pretežno pozitivni leksemi ne se tipični elementi na govorniot i razgovorniot jazik. Nakusno; vo kniškiot jazik najčesto se sodržani i na učenikot mu se sugeriraat konstrukcii gramatički "pravilni", no ne i lingvoavtentični.

Pod terminot *avtentičen tekst* razbirame nekonstruiran tekst. Vednaš da kažeme deka celosna avtentičnost vo nastavniot jazik ne postoji, tuku samo *avtentična bliskost*, zašto nastavniot jazik e i ostanuva apstrakcija i nikogaš ne može da bide totalna refleksija na denešnata jazička realnost. Avtentičniot tekst možne retko može da se primeni celosno vo svojata izvor-

* Trudot pretstavuva modificirana verzija na referatot pročitan na naučnata konferencija *Teoretski i praktični aspekti na germanskiot jazik vo nastavniot proces* održana vo Crikvenica 25—26. I 1979. god.

na forma i za nastavnika ne e lesno da pronajde tekstovi što možat da se upotrebat vo nastavata bez nikakvi intervencii. Znači, najčesto e nužna pomala ili pogolema adaptacija, potočno didaktizacija na tekstot.

Za razlika od avtentičniot tekst konstruiraniot tekst vo negativna smisla sodrži formi i kombinaciji gramatički "pravilni", no ne tipični. Spored nas avtentičniot tekst treba da ima prioritet vo nastavata, a ne konstruiraniot. Za prioritentnost na avtentičniot tekst govorat slednice momenti: 1. Avtorot na avtentičniot tekst intuitivno gi respektira paradigmatските i sintagmatските relaciji na leksičkite edinici. 2. Avtentičniot tekst poadekvatno ja odrazuva komunikativnata situacija. 3. Pokraj navedenite prednosti avtentičniot tekst sodrži i poseben motivacionen moment. Ako tematikata na odbraniot tekst odgovara na voznata na učenikot avtentičniot tekst ušte poveke go mobilizira interesot na učenikot i gi zadovoluva negovite potrebi za steknuvanje novi znaenja.

Konstruiraniot tekst, što, za žal, dominira vo najgolem broj učebnici, ja namaluva motivacija i želbata na učenikot da se služi so nego. Osven toa konstruiraniot tekst ima i nelogičen tek. Ponatamu idealiziraniot jazik vo konstrukciite ja narušuvaa jazičkata ekonomija što ja otežnuva recepcijata na tekstot duri i kaj kompetentniot govoritel.

Za ilustracija da navedeme nekolku primeri na lingvoavtentični tekstovi.

(1) *Sabine*¹

Wenn Sabine Hunger hat,
dann sagt sie: Ich habe Hunger.
Wenn Sabine Durst hat,
dann sagt sie: Ich habe Durst.
Wenn Sabine Bauchweh hat,
dann sagt sie: Ich habe Bauchweh.
Dann bekommt sie zu essen,
zu trinken und auch eine Wärmflasche.
Und wenn Sabine Angst hat,
dann sagt sie nichts.
Und wenn Sabine traurig ist,
dann sagt sie nichts.
Und wenn Sabine böse ist,
dann sagt sie nichts.
Niemand weiß,
warum Sabine Angst hat.
Niemand weiß,
warum Sabine traurig ist.
Niemand weiß,
warum Sabine böse ist.
Niemand kann Sabine verstehen
und niemand kann Sabine helfen,
weil Sabine
nicht über Sabine spricht.

Marianne Kreft

¹ Braun/Nieder/Schmoe: Deutsch als Fremdsprache I A. Stuttgart 1978.

Komunikativnata poraka, sodržana vo tekstot, e pričina i uslov. Tematika što e odbrana e univerzalna. Tekstot dava možnost za uvežbuvanje poveke gramatički strukturi na pr.: *Hunger / Durst / Bauchweh / Angst + haben*, potoa uslovni rečenici so diskontinuirani svrznici *wenn . . . , dann*, ili pak uvežbuvanje na kombinaciji *traurig / böse + sein, niemand weiß, warum . . .* itn. Poinaku kažano, ovde imame primer na polifunkcionalen tekst. Avtentičniot tekst, za razlika od konstruiraniot tekst so slična tema, sodrži leksički kombinaciji što se tipični za germanskiot jazik, no različni od soodvetnite kombinaciji vo makedonskiot jazik i na toj način se minimalizira možnosta za interferentni pojavi od primarniot jazik: *gladen / žeden sum: ich habe Hunger / Durst ili me boli stomakot: ich habe Bauchweh* i sl.

Eve ušte eden avtentičen tekst so opšta tematika.

(2) *Wie ich mir das Altwerden vorstelle*²

Schüleraufsatz

Wenn ich alt werde stelle ich mir das Leben so vor. Wenn es Morgen ist stehe ich auf ziehe mich an trink Kaffee und mach dann das Bett und die Küche. Wenn ich dann fertig bin gehe ich einkaufen und laufe durch die Stadt. Wenn es dann 12 oder 1 Uhr ist fahre ich heim und mache dann das Mittagessen. Wenn dann das essen fertig ist esse ich und spüle ab. Dann setze ich mich hin und stricke oder sticke etwas oder ich schreibe an meine Kinder oder gehe spazieren. Wenn es dann Abend wird esse ich noch ein bißchen schau dann Fernseh. Wenn es dann 9 oder 10 Uhr ist gehe ich ins Bett und schlafe.

Vo ovoj tekst se potrebni samo neznatni ortografski i interpunkciski intervencii. Sostavot ima logičen tek, presna svežina na sovremeniot germanski jazik. Vo tekstot se oseka pulsot na germanskiot jazik i germanskiot habitus.

Na krajot da dademe eden primer od lingvodidaktičkata poezija.

(3) *Spielregeln auf höchster Ebene*³

Didaktisches Gedicht

was tut man mit Überlegungen: man stellt sie an
was tut man mit Feststellungen: man trifft sie
was tut man mit Entschlüssen: man faßt sie
was tut man mit Abmachungen: man trifft sie
was tut man mit Verpflichtungen: man geht sie ein
was tut man mit Risiken: man geht sie auch ein
was tut man mit Fragen: man wirft sie auf
was tut man mit Problemen: man packt sie an
was tut man mit Antworten: man sucht und gibt sie
was tut man mit Lösungen: man sucht und findet sie

² Katrine von Hutten: *Halb zwölf, Hinterhofgeschichten*, Zürich und München 1974.

³ Vo: *Kursbuch 5*. Frankfurt 1966, str. 36 f.

was tut man mit Widersprüchen: man löst sie auf
was tut man mit Rückschlägen: man begegnet ihnen
was tut man mit Fehlschlägen: man nimmt sie in Kauf

also: Überlegungen anstellen
also: Feststellungen treffen
also: Entschlüsse fassen
also: Abmachungen treffen
also: Verpflichtungen eingehn und einlösen
also: auch Risiken eingehen
also: Fragen aufwerfen und stellen
also: Probleme anpacken
also: Antworten suchen und geben
also: Lösungen suchen und finden
also: Widersprüche auflösen
also: Rückschlägen rechtzeitig begegnen
also: Fehlschläge in Kauf nehmen

also: Überlegungen in den Wind schlagen
also: Feststellungen in den Wind schlagen
also: Entschlüsse vermeiden
also: sich nicht an Abmachungen halten
also: Verpflichtungen nicht einlösen
also: Risiken umgehen
also: keine Fragen stellen und sich unwissend
also: Probleme bagatellisieren
also: Antworten ablehnen
also: Lösungen für unmöglich halten
also: Widersprüche ignorieren
also: Rückschläge für unmöglich halten
also: Fehlschläge nicht in Betracht ziehen

was tut man mit Überlegungen: man schlägt sie in den Wind
was tut man mit Feststellungen: man treibt Schindluder mit ihnen
was tut man mit Entschlüssen: man verschiebt sie auf morgen
was tut man mit Abmachungen: man kümmert sich nicht um sie
was tut man mit Verpflichtungen: man geht sie garnicht erst ein
was tut man mit Risiken: man umgeht sie
was tut man mit Fragen: man stellt sie erst garnicht
was tut man mit Problemen: man geht ihnen aus dem Weg
was tut man mit Antworten: man weiß keine
was tut man mit Lösungen: man sucht sie erst garnicht
was tut man mit Widersprüchen: man verschweigt sie
was tut man mit Rückschlägen: man bemerkt sie erst garnicht
was tut man mit Fehlschlägen: man übergeht sie mit Stillschweigen

Helmut Heißenbüttel

Tekstov pretstavuva prekrasen lingvodidaktički repetitorium i tuka ne e potrebna nikakva didaktička adaptacija. Evidentna e i negovata bogata so-držina i negovata izraznost.